

PROPUNERILE LIGII PRO EUROPA PRIVIND REFORMA STRUCTURALĂ A SISTEMULUI POLITICO- ADMINISTRATIV AL ROMÂNIEI (2005)

Liga Pro Europa a inițiat, începînd din 2004, o serie de consultări în cadrul societății civile și academice pentru elaborarea unui inventar coerent al reformelor structurale menite să adecveze România la arhitectura statelor europene.

I. PREAMBUL

Structura statului român, așa cum se prezintă astăzi, este tributară modelului centralist-comunist, conceput de regimul Ceaușescu în 1968, din dorința de a institui dictatura personală și controlul absolut asupra mecanismelor administrative și politice la toate nivelele. Acel stat și-a dovedit eșecul absolut, fiind cadrul și cauza unui declin economic, politic, social și cultural fără precedent.

Există o incompatibilitate endemică între statul de tip comunist și statul modern european, descentralizat, flexibil, bazat pe principiul subsidiarității, al participării efective a cetățenilor la luarea deciziilor care le afectează viața, capabil să asigure unitatea în diversitate.

Cei peste 15 ani care au trecut de la Revoluția din 1989 au demonstrat că, în ciuda importantelor progrese democratice, înfăptuite adesea sub presiunea instituțiilor internaționale și a societății civile din România, structura statului român este prea puțin flexibilă și adecvată schimbărilor istorice care se impun odată cu integrarea în Uniunea Europeană. Sistemul politic rigid nu a găsit calea atenuării sau eliminării tensiunilor sociale, interregionale, interetnice și interconfesionale, nu a reușit să creeze o națiune politică unită care să depășească obstacolele mentale ale unui trecut confuz și să se mobilizeze în mod excepțional în fața unui astfel de pas istoric fără precedent.

Liga Pro Europa consideră că viziunea centralistă care domină încă filozofia statală este principalul obstacol în implementarea reformelor structurale. În ciuda adoptării *acquis*-ului comunitar, deficitul democratic și slabele performanțe economico-sociale ale României se explică prin tensiunea internă ireconciliabilă între formă și fond. Statul centralist generează la toate nivelele o mentalitate publică devastatoare, care pulverizează toate *input*-urile reformatoare, fie ele de sorginte externă (UE, NATO, Consiliul Europei, etc.), fie produse de reflecția și inițiativele societății civile românești.

Liga Pro Europa consideră că nu ajustările conjuncturale, de suprafață, pot reforma statul. Este nevoie de „reinventarea statului”, cu păstrarea trăsăturilor sale pozitive tradiționale și o infuzie curajoasă de nou. Elita politică are datoria de a ataca, în sfîrșit, după un deceniu și jumătate de amînări vinovate, reforma profundă a statului român.

Liga Pro Europa propune atenției Președintelui României, Dl. Traian Băsescu, un pachet de reforme care au rezultat din consultări repetate, de-a lungul ultimilor ani, cu mediile academice și societatea civilă din România și care țin cont de structura statelor europene și reformele întreprinse în statele post-comuniste.

II. PROPUNERI

Reforma Constituției. Adaptarea Constituției României la realitățile pluraliste ale societății românești a mileniului III, ținând cont de tradițiile istorice specifice ale țării, prin recunoașterea rolului benefic al pluralismului politic și al diversității etno-culturale, confesionale și regionale a statului român, prin adoptarea unor reforme structurale care să conducă de la un stat național hipercentralizat la statul român descentralizat, eficient, ieftin, flexibil și previzibil. Considerăm necesară reforma constituțională înainte de 1 ianuarie 2007.

Regionalizarea. Regionalizarea pe fundamentul provinciilor istorice și alegeri regionale în 2008. În cadrul regiunilor se constituie sub-regiuni, unde este necesar, cu statute speciale. Crearea de regiuni artificiale - o strategie avută în vedere de unele forțe politice - nu ar face decât să creeze o nouă birocrație și să amâne încă o dată reformele structurale inevitabile.

Regiunile să fie recunoscute constituțional ca entități teritoriale și politico-administrative, dispunând de competențe conferite prin transferul acestora de la nivel statal la nivel regional în domenii ca: sănătatea, educația, administrația locală, asistența socială, construirea de locuințe, dezvoltarea economică, transporturile, politicile de mediu, agricultură, sport, artă, cultură, cercetare, etc.

Regiunile ar urma să dispună de legislative și executive regionale. Primele alegeri regionale ar urma să aibă loc în 2008.

Fondul de solidaritate regională, administrat în mod transparent și la care regiunile ar contribui în mod diferențiat, după puterea lor economică, ar avea menirea să atenueze disparitățile regionale.

Parlamentul. Parlamentul României ar urma să își păstreze caracterul bicameral, cu competențe distincte și clare pentru fiecare cameră, inclusiv mecanisme de alegere diferite.

Senatul - Camera Superioară - i-ar include pe reprezentanții regiunilor, ai minorităților naționale, ai cultelor, ai românilor din afara granițelor. Foștii șefi de stat ar putea fi senatori de drept.

Camera Deputaților - Camera Inferioară, ar urma să includă exclusiv parlamentari reprezentând partide politice (nu și reprezentanți ai minorităților, în afara cazului când acestea își constituie partide și ating pragul electoral). Sistemul de vot pentru Camera Deputaților ar urma să combine circumscripțiile uninominale și sistemul de vot pe liste.

Guvernul. O parte însemnată a competențelor guvernamentale ar urma să fie delegate în sus, odată cu integrarea europeană, către Comisia Europeană, iar o altă parte semnificativă ar urma să fie transferată către executivele regionale, în baza principiului subsidiarității, creîndu-se astfel premisele unei administrații eficiente, flexibile și ieftine.

Prin crearea statului descentralizat și prin integrarea în UE ar urma ca guvernul să fie redus la 12-13 ministere, în paralel cu o reducere drastică a numărului de agenții guvernamentale.

Urmare a transferului de competențe la nivel regional, guvernul central ar reține competențe ca: apărarea, politica externă, acordarea cetățeniei, elaborarea legislației cadru a sistemului de sănătate, cadrul legislației muncii și protecției sociale, politici macroeconomice, standarde naționale de educație, mediu, ș.a.

Numărul angajaților din instituțiile administrației centrale ar urma să fie redus la minimumul posibil. În respectul principiului autonomiei locale, instituția prefectului devine inutilă, putând fi păstrată pentru o perioadă tranzitorie numai în cazul în care se limitează strict la menirea sa propriu-zisă de control al legalității.

Partidele politice. Sistemul politic din România trebuie simplificat, despărțind legile referitoare la exercitarea dreptului la asociere politică, de cele ce reglementează alegerile. Actuala lege a partidelor este nedemocratică, neconstituțională și nu permite o autentică competiție politică. Legea partidelor trebuie să respecte dreptul constituțional la libera asociere politică ca și în cazul asociațiilor și fundațiilor. Legea partidelor trebuie să garanteze pluralismul politic autentic, permițând înregistrarea de partide locale, regionale și naționale, cu respectarea principiului egalității de șanse.

Sistemul electoral. În contrapondere la simplificarea înregistrării partidelor politice, participarea unui partid la alegeri poate să fie condiționată de o anumită susținere electorală demonstrabilă, diferențiată la diferitele nivele (local, regional, național), după cum și finanțarea partidelor politice și nivelul acesteia trebuie să fie condiționată de rezultatele obținute la alegerile locale, regionale sau parlamentare.

Legislația privind alegerile locale și regionale trebuie să permită competiția democratică între actori politici locali și regionali, abolind actualul monopol al partidelor parlamentare la nivel local și regional.

Minoritățile naționale. Minoritățile naționale istorice să fie recunoscute în Constituție ca factori constitutivi ai statului și să li se garanteze exercitarea autonomiei culturale.

Exercitarea dreptului la autonomie culturală trebuie să fie disociat de dreptul la asociere și reprezentare politică. Minoritățile să poată participa la alegeri constituindu-și partide etnice, cu afiliere doctrinară. Toate prevederile privind constituirea partidelor și participarea în alegeri la nivel local, regional și național se vor aplica și partidelor etnice.

Ca urmare, minoritățile istorice urmeză să fie reprezentate automat numai în Senat, iar reprezentarea lor în Camera Deputaților va înceta în forma actuală în momentul creării regiunilor.

În cazuri bine fundamentate, subregiunilor constituite în majoritate de minorități istorice, să li se asigure statute speciale (ex. Ținutul Secuiesc), ținând cont de exemple similare din statele membre UE.

Ar fi necesară înființarea la nivel central a instituției *Ombudsman-ului* (*Avocatului*) pentru minorități naționale care să vegheze la respectarea drepturilor lor de către toate instituțiile statului.

III. CONCLUZII

Reformele din ultimii 15 ani au demonstrat cu claritate o evidență: fără o reformă structurală a sistemului teritorial-administrativ și a sistemului politico-electoral, orice reformă parțială este sortită eșecului și nu aduce decât beneficii fragile și tranzitorii.

Pentru realizarea reformelor structurale, orice improvizație poate fi un pericol real.

Pentru a reuși în acest demers istoric, este nevoie de o viziune strategică coerentă, de voință politică reformatoare, de curaj, inovație și profesionalism, de cooperarea strânsă a elitei politice, a societății civile și a mediilor academice.

Liga Pro Europa își declară disponibilitatea de a participa la acest efort colectiv.

Octombrie-Noiembrie 2005

Documentul a fost prezentat la Președinția României la data de 10 noiembrie 2005, în cadrul consultării societății civile organizate de consilierul prezidențial Renate Weber, la care a participat președintele României, Traian Băsescu.

Prezentul document a fost publicat și în buletinul informativ al LPE INFO PRO EUROPA nr. 11-12/2005.